

BOKRIJK

DE
TOEKOMST
START NU

DE STOLP VOORBIJ

Bokrijk is in de loop der tijd synoniem geworden voor een gestold verleden, het tegendeel van actie en evolutie. Dit stereotiepe beeld van Bokrijk klopt echter al lang niet meer.

Bokrijk is meer dan ooit 'nu' én volop in beweging. Daarvan getuigen een aantal opmerkelijke initiatieven van de afgelopen maanden en jaren. Museale projecten als 'De sixties', De Schuur uit Oorderen, de focus op vakmanschap met bokrijk brandmerkt (BKRK) en een verrassende Bruegel-associatie (nog in de steigers), zijn stuk voor stuk voorbeelden van hoe Bokrijk zich als museum al doende herdenkt.

Diezelfde dynamiek is ook afleesbaar uit de talloze workshops, masterclasses en werkbezoeken die de laatste paar jaren in en over Bokrijk plaatsvinden.

Bokrijk wil nog meer dan vroeger nadrukkelijk uit het nu vertrekken en van daaruit betekenisvolle bruggen slaan naar gisteren en morgen. Bokrijk wil bovendien geen steriele omgeving zijn, maar een plek waar ook het reële en ongekuiste deel uitmaken van een allesomvattend verhaal.

WAT IS NIEUW OF 'ANDERS' IN DE VISIETEKST DIE VOLGT?

Bokrijk presenteert zich al lang niet meer als museum dat erfgoed uit het verleden opdiept en ontsluit, maar transformeert zich steeds meer tot een maatschappelijk laboratorium waar nieuwe verbindingen met dit erfgoed worden gelegd en gesmeed, waar heden, verleden en toekomst samenkomen, waar micro en macro elkaar ontmoeten en waar kruisbestuiving plaatsvindt tussen binnen en buiten, hier en elders, wij en zij.

Bokrijk stelt zich ten doel mensen op een andere manier naar 'de werkelijkheid' te laten kijken, een werkelijkheid en een wereld in verandering. Net zoals Bokrijk zelf.

15

LIESBETH KEES
Directeur
vzw Het Domein Bokrijk

IGOR PHILTJENS
voorzitter
vzw Het Domein Bokrijk,
gedeputeerde van
Cultuur, Erfgoed en
Toerisme

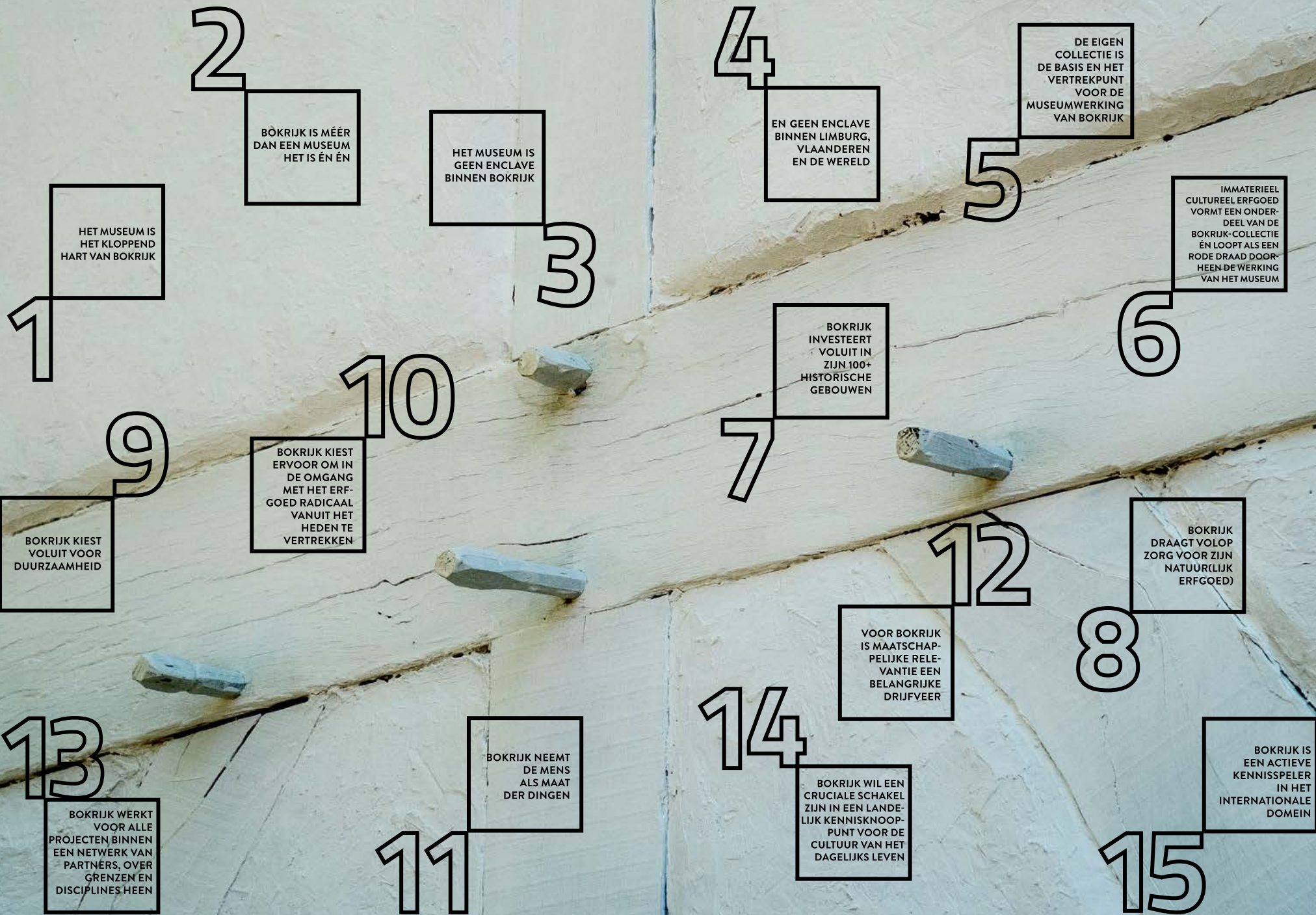
Daartoe hanteren we een set van 15 ambities die we op de volgende pagina's als een feit presenteren. Ze zijn reeds zodanig aanwezig in onze hoofden en werking, dat ze voor ons niet als nieuw aanvoelen. Nieuw is wel dat ze voortaan uitgesproken en voor iedereen geleidelijk aan ook zichtbaarder worden. Deze ambities voor Bokrijk zijn deels al gerealiseerd of in wording, andere zijn effectief nog onvoltooide 'ambities': deels zeer reëel, deels ook nog dromen.

Als we erin slagen om met het hele Bokrijkteam en samen met partners deze ambities de volgende jaren inspirerend en duurzaam gestalte te geven, dan zijn we ervan overtuigd dat we tegelijk een Bokrijk creëren dat ook internationaal gezien wordt en gezien mag worden.

We kijken er in ieder geval hard naar uit om samen met iedereen die in en met Bokrijk werkt en ons bezoekt, dit nieuwe hoofdstuk in de evolutie van Bokrijk betekenis, richting en vorm te geven!

NAMENS ALLE MEDEWERKERS VAN BOKRIJK

1
HET MUSEUM IS
HET KLOPPEND
HART VAN BOKRIJK

2
BOKRIJK IS MÉÉR
DAN EEN MUSEUM
HET IS ÉN ÉN

3
HET MUSEUM IS
GEEN ENCLAVE
BINNEN BOKRIJK

4
EN GEEN ENCLAVE
BINNEN LIMBURG,
VLAANDEREN
EN DE WERELD

5
DE EIGEN
COLLECTIE IS
DE BASIS EN HET
VERTREKpunt
VOOR DE
MUSEUMWERKING
VAN BOKRIJK

6
IMMATERIEEL
CULTUREEL ERFGOED
VORMT EEN ONDER-
DEEL VAN DE
BOKRIJK-COLLECTIE
EN LOOPT ALS EEN
RODE DRAAD DOOR-
HEEN DE WERKING
VAN HET MUSEUM

9
BOKRIJK Kiest
VOLUIT VOOR
DUURZAAMHEID

10
BOKRIJK KIEST
ERVOOR OM IN
DE OMGANG
MET HET ERFGOED
RADICAAL
VANUIT HET
HEDEN TE
VERTREKKEN

7
BOKRIJK
INVESTEERT
VOLUIT IN
ZIJN 100+
HISTORISCHE
GEBOUWEN

12
BOKRIJK
DRAAGT VOLOP
ZORG VOOR ZIJN
NATUUR(LIJK
ERFGOED)

13
BOKRIJK WERKT
VOOR ALLE
PROJECTEN BINNEN
EEN NETWERK VAN
PARTNERS, OVER
GRENZEN EN
DISCIPLINES HEEN

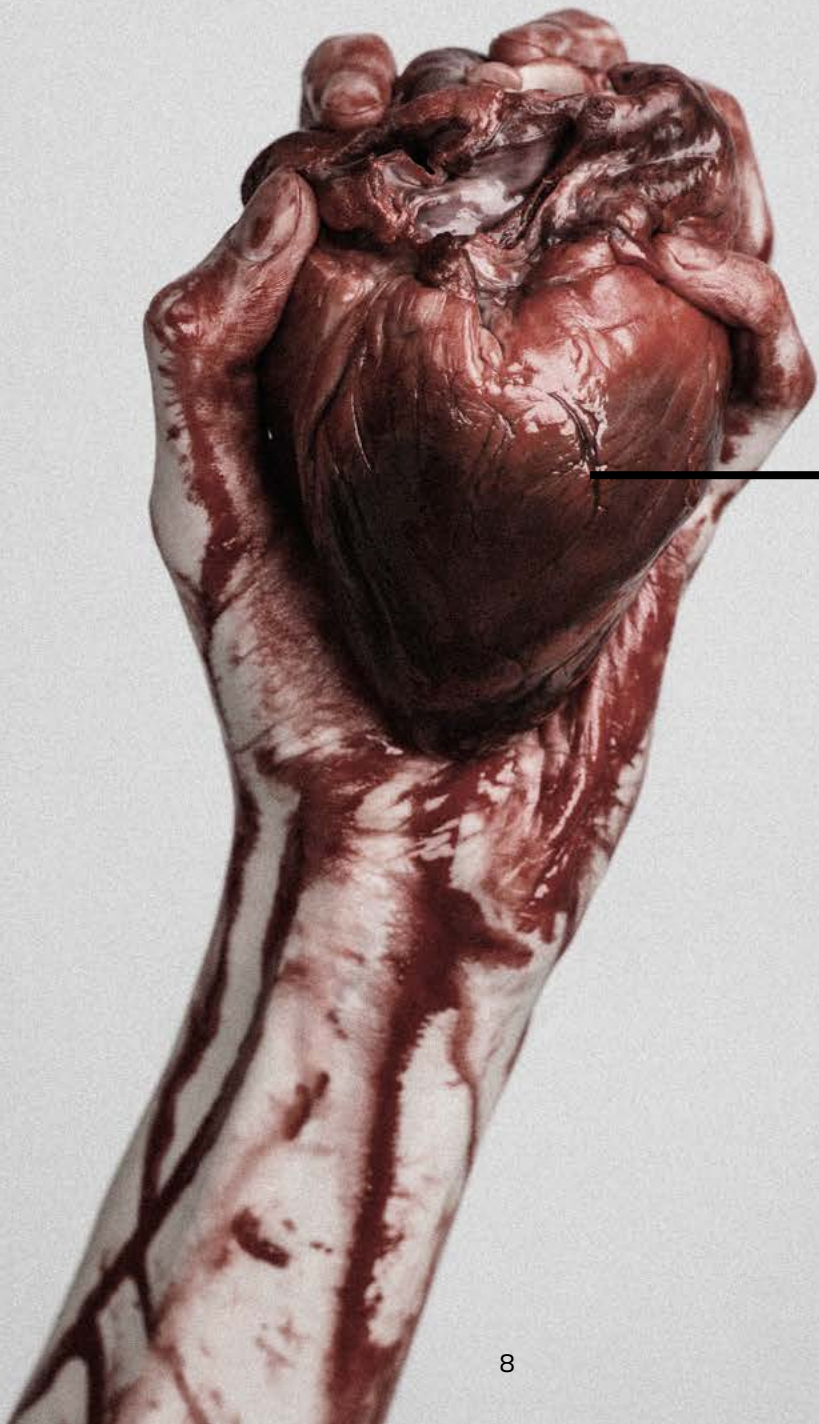
11
BOKRIJK NEEMT
DE MENS
ALS MAAT
DER DINGEN

8
VOOR BOKRIJK
IS MAATSCHAP-
PELIJKE RELE-
VANTIE EEN
BELANGRIJKE
DRIJFVEER

14
BOKRIJK WIL EEN
CRUCIALE SCHAKEL
ZIJN IN EEN LANDE-
LIJK KENNISKNOOP-
PUNT VOOR DE
CULTUUR VAN HET
DAGELIJKS LEVEN

15
BOKRIJK IS
EEN ACTIEVE
KENNISPELER
IN HET
INTERNATIONALE
DOMEIN

**HET MUSEUM IS
HET KLOPPEND
HART VAN BOKRIJK**

Het museum ligt centraal in Bokrijk én staat ook centraal in de visie van Bokrijk.

1.1

DE FOCUS VAN HET MUSEUM IS DE CULTUUR VAN HET DAGELIJKS LEVEN IN VLAANDEREN.

Het leven van gewone mensen, van alle soorten mensen, van u, jij, wij en zij. Kennis van, inzicht in, beleving van en respect voor deze levens is wat ons drijft. Die focus is gebaseerd op een bewust scherper stellen van het collectieprofiel. Het geheel van ca. 40.000 voorwerpen, in combinatie met de historische gebouwen en het natuurlijk en levend erfgoed, geeft vooral een goed beeld van het leven van alledag van gewone mensen, voornamelijk op het 'platteland', en bij uitbreiding stedelijk. Onze ambitie is deze collecties en de verhalen erachter (opnieuw) tot spreken te brengen voor bezoekers van nu. Dat kan maar als ze relevant zijn voor diezelfde bezoeker.

ACTIE: Bokrijk is het enige openluchtmuseum in ons land. Hiermee

onderscheiden we ons van andere musea of aantrekkelijke plekken. Het is duidelijk dat we onze USP centraal in de etalage zetten. Het museum is landelijk erkend, een waarmerk dat we de volgende beleidsperiode (2019-2023) nog sterker willen invullen.

ACTIE: Bokrijk activeert in 2018, als het museum 60 jaar bestaat, een van de historische huizen als bijsluiters op de geschiedenis en praktijken van het museum. Het doel is inzicht te bieden in de evolutie van de visie op het museum en van de museologie en scenografie in (openlucht)musea in het algemeen. Deze fysieke 'bijsluiters' helpt de bezoeker het verhaal van Bokrijk te decoderen en te lezen.

ACTIE: Bokrijk brengt de beelden en verhalen uit zijn omvangrijke fotocollectie, die heel Vlaanderen omspant, tot leven door een toonaangevende beeldenlezer als Hans Aarsman ermee aan de slag te laten gaan. Het resultaat zal te lezen en te zien zijn in een publicatie over de geschiedenis van het museum (2016/2017).

1.2

We verhalen en reflecteren over het leven van alledag, over groepen van mensen en de relaties daartussen. Niet enkel *safe stories*, maar bovenal

HET LEVEN ZOALS HET IS.

Bokrijk kiest er bovendien voor om hierbij voortaan radicaal vanuit het heden te vertrekken.

ACTIE: Het project 'bokrijk brandmerkt' (BKRK) is op een andere manier naar de werkelijkheid kijken, vanuit één overkoepelend thema, in casu vakmanschap. Het zorgt voor nieuwe impulsen en groeit de komende jaren uit tot een veelzijdig geheel in één deel van het museum (de Kempen), met als centrale vraag: wat heeft het vakmanschap van vroeger ons vandaag te vertellen? Hoe laten eigentijdse vakmensen zich inspireren door oude ambachten en technieken? Maar ook: hoe wordt het vakmanschap getransformeerd door nieuwe technologieën? Vakmanschap

verbinden we met begrippen als traditie, knowhow, authenticiteit in het gebruik van materialen, grondstoffen, technieken, de evoluerende vormgeving van en omgang met dingen ... Wat zegt een portemonnee over de omgang met geld? En een servies over eetgewoonten? En bierbrouwen over drinkgewoonten? Allemaal vragen die erg actueel zijn. We zullen tegen maart 2018 versneld investeren in de museale werking rond vakmanschap. Gefocust, maar ten gronde.

ACTIE: Bokrijk maakt gebruik van hedendaagse beelden om mensen met een andere blik naar hun eigen leven te laten kijken. Zowel binnen als buiten het museum. Waarom bijvoorbeeld niet Kossmann.dejong en de vakcuratoren binnen 'bokrijk brandmerkt' het Instagram- of Facebook-account van Bokrijk laten 'hacken' en hun blik op Bokrijk en hun *work in progress* laten meegeven?

2

Bokrijk is een veelheid van plekken, functies, belevingen en betekenisgeving. Bokrijk is immers én een museum, én een speeltuin, én een arboretum, én een natuurrijk fiets- en wandelpark ... Lees: een plek om te onthaasten, te ontmoeten en te genieten.

**BOKRIJK IS MÉÉR
DAN EEN MUSEUM
HET IS ÉN ÉN**

2.1

BOKRIJK IS EEN GROEN PARK VAN 550 HECTARE.

Het bestaat uit een kasteel, een arboretum, een museum, een speeltuin, visvijvers, fiets- en wandelpaden, het natuurgebied De Wijers. Daarnaast bevinden er zich een aantal administratieve gebouwen waaronder kassa's, infobalie, een museumdepot, en bezoekersfaciliteiten zoals horeca, parkings, toiletten en EHBO-voorzieningen.

ACTIE: Het arboretum is een Bokrijkparel die nog onvoldoende gekend is door het publiek. We willen hier verandering in brengen. Ook de expertise rond onze botanische collecties willen we meer uitdragen. We onderzoeken hoe we dit kunnen doen in samenspraak met andere instellingen.

ACTIE: We startten in 2012 het masterplan voor de speeltuin: nieuwe toestellen voor de kleinsten, een nieuwe adventurehoek voor de groten, meer zitgelegenheid, een omheining in het kader van de veiligheid. Tegen seizoen 2016 werken we de laatste fase af met een verbeterd onthaal en nieuwe EHBO-post. We stelden de voorbije drie jaren een stijging van het aantal speeltuinbezoekers vast (+250.000), dat maakt ons fier dat de investeringen ook renderen.

ACTIE: Samen met het Agentschap Natuur en Bos (ANB) en de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) werken we aan een natuurinrichtingsproject om de Europese instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

2.2

BOKRIJK STREEFT ERNAAR 365 DAGEN 'OPEN' TE ZIJN.

Dit geldt voor alle onderdelen en functies, ook het museum. Dit heeft repercussies op o.a. de omgang met ons erfgoed, het aanbod, de openingsuren, de verkooppunten, de infrastructuur en de concessies.

ACTIE: We verkennen bijstellingen en businessmodellen om dit gefaseerd mogelijk te maken, in lijn met wat we als een eigentijdse, kwaliteitsvolle exploitatie zien.

2.3

BOKRIJK HEEFT NOOD AAN EEN STARTPUNT, EEN KRUISPUNT.

We noemen dit voorlopig 'de HUB': een onthaalplek, een ontmoetingsplek, een bruisplek, een plek waar je meer over Bokrijk verneemt; een plek die je een inkijk en inzicht geeft in de Bokrijk-collectie, waar tijdelijke tentoonstellingen kunnen plaatsvinden, of lezingen, een toeristisch knooppunt. Een plek, kortom, waar alle lijnen samenkomen en weer vertrekken, zowel richting Bokrijk als zijn ruimere omgeving. We zien het als een zich geleidelijk aan ontwikkelend baken, voor

Bokrijk, zijn bezoekers, onderzoekers, vakmensen, kunstenaars en partners. Een die het hele jaar open is en die weersonafhankelijk is.

ACTIE: Bokrijk start een traject op voor het onderzoek naar een HUB, die de verschillende plekken en functies van het domein introduceert, duidt en met elkaar verbindt voor de bezoeker. We onderzoeken hoe diverse museale functies te incorporeren in de HUB zoals de bibliotheek, de fototheek, het documentatiecentrum, een kijkdepot, een ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen en een plek om onze eigen geschiedenis mee te geven en idealiter zelfs mee te laten aanvullen door de bezoeker.

HET MUSEUM IS GEEN ENCLAVE BINNEN BOKRIJK

Sommige Bokrijk-plekken, zoals het arboretum en de speeltuin, zijn vrij toegankelijk. Andere, zoals het museum, zijn dat vandaag niet en de afsluitingen eromheen roepen de sfeer op van een enclave binnen Bokrijk. We gaan daarom op zoek naar nieuwe formules om het museum en de andere Bokrijk-plekken beter met elkaar te verbinden. Zowel fysiek als mentaal.

3.1

BOKRIJK IS EEN LEVENDE PLEK, EEN OPEN HUIS.

Er wordt gewandeld, gejoyd en gefietst, er wordt gewerkt, er worden verhalen verteld, er wordt beleefd, gespeeld, geleefd zelfs. De ingrediënten van deze levendige mix worden op elkaar afgestemd. Bokrijk onderzoekt hoe en op welke momenten bezoekers, omwonenden, fietsers ... zich het museum vrij kunnen toe-eigenen.

3.2

EEN OPEN HUIS VRAAGT EEN OPEN GEEST. NIEUWE VORMEN VAN (MEDE)GEBRUIK KOMEN OP DE AGENDA.

Bokrijk onderzoekt of, waar en hoe nieuwe vormen van (mede)gebruik te ontwikkelen en aan te bieden zijn, zoals bv. een functie als logeerplek, vergaderruimte (*a room with a view*), feestlocatie, natuurbegraafplaats, ... We gaan na of één of meer historische huizen voor logeren en/of werken gebruikt kunnen worden.

ACTIE: Bokrijk streeft ernaar 365 dagen (en om de vier jaar 366 dagen) zijn functies waar te maken. We onderzoeken welke plekken in het domein wanneer geopend kunnen zijn, en met welke beleving en welke functies en voor welke doelgroep(en).

ACTIE: We bekijken hoe we de museale werking kunnen aanvullen en versterken door het échte leven binnen te brengen in de museale ruimte. Denk aan logeren in de historische huizen (studenten van Sint-Lucas Gent maakten al een schets) door toeristen of door een kunstenaar die een inspirerende plek zoekt. Of een atelier voor startende ondernemers in vakmanschap (een smid, een lederbewerker, een houtbewerker ...) die aan het werk zijn.

ACTIE: Van een heel andere orde is het medegebruik van het museum en bij uitbreiding het domein door een politieschool als het PLOT, die meerdere keren per jaar de gebouwen en de omgeving gebruikt als een neutrale zone voor de opleiding van reddingshonden en politiepersoneel in spe.

3.3

EIGENTIJDSE PROJECTEN ARTICULEREN DE ARTISTIEKE OF REFLEXIEVE DIMENSIE VAN HET DAGELIJKS LEVEN.

'Het Vreemde Bos' van Hugo Duchateau in het museum is een geslaagd voorbeeld van een dergelijke uitvergroting. Inspirerende voorbeelden van elders zijn o.a. Arte Sella in Italië en het Park Hoge Veluwe. Bokrijk kan ook op dit vlak een labo-functie opnemen.

ACTIE: Met het project 'Fietsen op het Water' (SALK – Toerisme Limburg, Toerisme Vlaanderen) versterken we de vijvers van Bokrijk als een belangrijke omgeving. Via het fietspad brengen we de bezoekers dichterbij het museum, en omgekeerd, de museumbezoekers dichterbij het natuurgebied via de aansluiting met De Wijers.

ACTIE: Tijdens het museumseizoen 2016 lanceert Bokrijk een reeks van prikkelende beelden in samenwerking met kunstenaars als Filip Dujardin, Kamagurka, Luc Schuiten en het duo Oeyen-Winters, die de kijker uitdagen zijn of haar mening over Bokrijk te vormen en misschien zelfs te herzien.

Bokrijk is niet langer dat ietwat bizarre afgesloten Asterix-achtige dorpje in Limburg, maar zoekt in alles uitdrukkelijk de link met het dagelijks leven in 'de buitenwereld': de omliggende steden en gemeenten, Limburg en Vlaanderen, en de grotere wereld eromheen. De buitenwereld van nu, vroeger én morgen.

**EN GEEN ENCLAVE
BINNEN LIMBURG,
VLAANDEREN
EN DE WERELD**

4.1

BOKRIJK BLIJFT PROJECTGEWIJS INZETTEN OP SAMENWERKING MET DE BREDE ERFGOED-GEMEENSCHAP ROND DE HISTORISCHE GEBOUWEN.

Deze gemeenschap betreft iedereen die op een of andere manier betrokken is bij huis of gebouw x of y: van de oorspronkelijke eigenaars en familie, de omwonenden van toen maar ook van nu, de dorpen en gemeenten tot en met

onze eigen medewerkers en bezoekers. Dit blijft een constante in onze werking, die we nog beter en sterker willen aanpakken. Met als recent voorbeeld de samenwerking met de community rond het Woonhuis uit Kortesseem, naar aanleiding van de restauratie daarvan.

ACTIE: Het spreekt voor zich dat we onze museale werking samen met onze erfgoedgemeenschappen realiseren. Voor de vernieuwde Speelschuur (2016) werken we o.a. samen met Vlas en Sportimonium op inhoudelijk en speltechnisch vlak, maar ook met het bureau de Gouden Liniaal en Linde Hermans voor de architectuur en voor een vormgeving die optimaal spelplezier garandeert.

4.2

BOKRIJK HAALT DE OMGEVING BINNEN EN TREEDT ZELF BUITEN ZIJN GRENZEN.

De nabije omgeving van Bokrijk is heel divers en telt vele partners. Ze situeren zich zowel binnen de erfgoedsector en de cultuursector als binnentoerisme, design, creatieve economie, onderwijs, natuur ... Samenwerken met deze partners

neemt alle vormen aan: evenementieel, tijdelijke of duurzame projecten, masterclasses of studiedagen ... Doel is telkens dat partners elkaar versterken door hun eigen knowhow en expertise in te brengen en te delen. Zo ontstaan vaak boeiende crossovers met een duidelijke meerwaarde voor Bokrijk én zijn omgeving, zowel procesmatig als qua eindresultaat. Door uitdrukkelijk aandacht te hebben voor partners uit de nabije omgeving slagen we er samen in om geconcentreerd kritische massa op te bouwen en de lokale impact te verhogen.

ACTIE: Met 'bokrijk brandmerkt' treden we naar buiten. We werken in het museum samen met eigentijdse vakcuratoren zoals Kobe Desramaults en Studio Job. Je zal BKRK in 2016 ook terugvinden op eerder onverwachte plekken zoals de Biënnale Interieur in Kortrijk (oktober) en de Triënnale rond vakmanschap in het Design Museum Gent (november).

4.3

BOKRIJK IS DÉ PLEK WAAR BELANGRIJKE MOMENTEN IN HET LEVEN PLAATS, VORM EN VERHAAL KUNNEN KRIJGEN.

Bokrijk zet in op fijnzinnige formules om de grote en kleine rituelen van alledag samen te vieren, beleven en delen. Van verjaardagen over huwelijken tot en met een laatste rustplaats. We gaan na hoe we ons onroerend erfgoed

ACTIE: We communiceren beter en frequenter over onze werking. We brengen vanaf 2016 een eigen magazine 'Bokrijk Bulletin' uit, maar organiseren ook lezingen samen met gerenommeerde partners in de erfgoedsector; zo zullen we Chris Dercon (directeur van Tate Modern in Londen en vanaf 2017 directeur van het toneelgezelschap van de Berlijnse Volksbühne) in november ontvangen binnen het kader van de Limburg Lezingen van onze gouverneur.

kunnen inzetten voor eigentijdse groepsgebeurens en -dynamieken. Kunnen families of andere groepen in Bokrijk hun feest komen vieren? Kan dat feest worden gedocumenteerd? Behoort een laatste rustplaats in Bokrijk tot de mogelijkheden? We gaan op zoek welke rituele momenten op welke manier een plek kunnen krijgen in Bokrijk.

ACTIE: Bokrijk zal een aantal 'vier-en-deel'-formules ontwikkelen en houdt bij nieuwe projecten rekening met de mogelijkheid van medegebruik.

**DE EIGEN
COLLECTIE IS
DE BASIS EN HET
VERTREKPUNT
VOOR DE
MUSEUMWERKING
VAN BOKRIJK**

5

Rond en over het leven van elke dag heeft Bokrijk in de loop der jaren een iconische en indrukwekkende verzameling tot stand gebracht. Een verzameling van gebouwen, voorwerpen, verhalen, planten en dieren die samen 'de collectie-Bokrijk' vormen. Onroerend en roerend erfgoed, immaterieel erfgoed, natuurlijk en levend erfgoed zijn er onlosmakelijk met elkaar verbonden. Voor het roerend erfgoed betekent dat het volgende.

5.1

EEN EIGENTIJDSE COLLECTIEPLAN.

Om in kaart te brengen wat de roerende collectie-Bokrijk precies omvat, wat de erfgoedwaarde ervan is en welke nieuwe verhaallijnen we kunnen vertellen over en met de eigen voorwerpen, ontwikkelt het museum een collectieplan. Dat plan streeft naar een grotere kennis van het eigen bezit, maar eveneens naar een grotere en gedeelde kennis over de collecties en collectievorming van andere musea (en bij uitbreiding andere actoren) die zich inlaten met 'het dagelijks leven'. Bij de waardebeoordeling van de verschillende deelcollecties betrekken we experts uit Vlaanderen en Nederland; zo delen we tegelijk de

kennis over de Bokrijk-collectie met hen. Aan het collectieplan werken we volgens eigentijdse inzichten.

ACTIE: Bokrijk participeert samen met het Hospitaalmuseum aan een traject van het erfgoedsteunpunt FARO naar een gemeenschappelijke methodiek voor de waardebeoordeling van collecties, geïnspireerd door internationale voorbeelden. Het doel is dubbel: enerzijds willen we kennis en expertise verwerven om de eigen collectie optimaal én efficiënt te kunnen waarderen. Daarnaast is het streven om een advies en conclusie te formuleren die musea, en bij uitbreiding andere verzamelaars, tot leidraad kan zijn bij het waarderen van hun collecties.

5.2

BOKRIJK WIL OP EEN EIGENTIJDSE MANIER OMGAAN MET ZIJN COLLECTIE.

Zowel op het vlak van verwerving en afstoting, als in het gebruik ervan. Een van de mogelijkheden om op een eigentijdse manier te reflecteren op de Bokrijk-collectie is curatoren en kunstenaars te vragen om ermee aan de slag te gaan in een tentoonstelling of project. In Bokrijk of zelfs erbuiten.

ACTIE: We werken samen met curatoren – zoals Bart Lens voor BKRK – die sterk eigentijds omgaan met onze collectie, zowel binnen als buiten het museum. Een voorbeeld is de herinrichting van het kasteel in samenwerking met Flanders DC en een aantal designers onder curatorschap van Bart Lens.

5.3

BOKRIJK EXPLOITEERT ZIJN HOOG-TECHNOLOGISCHE THERMO LIGNUM® THERMOKAMER VOOR DERDEN.

Parallel daarmee bouwt het museum een landelijke en internationale expertise op in de warmtebehandeling en ongediertebestrijding van houten voorwerpen en deelt die met een ruimere erfgoedgemeenschap via lezingen, blogs, filmpjes ...

ACTIE: Bokrijk brengt samen met het PCCE in kaart wie de toekomstige gebruikers van de thermokamer (kunnen) zijn en aan welke diensten zij nood hebben.

5.4

BOKRIJK WIL ZICH OOK PROJECT-MATIG INLATEN MET DE HEDENDAAGSE CULTUUR VAN ALLEDAG.

Bokrijk wil zich als museum over de 'cultuur van alledag in Vlaanderen' ook inlaten met de hedendaagse cultuur van alledag. En dit op diverse vlakken: op het vlak van verzamelen (virtueel of als object), documenteren, selecteren, ermee werken, en dergelijke meer.

ACTIE: In zijn collectievorming rond het eigentijdse leven van alledag focust Bokrijk, in breed overleg met partners binnen een netwerk over collecties in Vlaanderen, vooral op het fenomeen 'de mens in groep', op hoe mensen met elkaar omgaan. Enkele voorbeelden: feestvieren en afscheid nemen, de belangrijke momenten in een mensenleven en de bijbehorende rituelen, interculturele contacten, ruimtelijke ordening en de gevolgen voor het leven van alledag.

**IMMATERIEEL
CULTUREEL ERFGOED
VORMT EEN ONDER-
DEEL VAN DE
COLLECTIE-BOKRIJK
ÉN LOOPT ALS EEN
RODE DRAAD DOOR-
HEEN DE WERKING
VAN HET MUSEUM**

De 'dingen' komen maar tot spreken dankzij de verhalen, praktijken, rituelen en kennis die eraan verbonden zijn. Bokrijk heeft inmiddels heel wat expertise opgebouwd, alleen dan wel samen met partners, op het vlak van technieken, tradities en de cultuur van het dagelijks leven in het algemeen.

6.1

BOKRIJK BLIJFT ACTIEF INZETTEN OP IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED (ICE).

ICE omvat de verhalen en de expertise verbonden aan de andere collecties van het museum (de voorwerpen, de gebouwen, de dieren, het groen) en aan het dagelijks leven in het algemeen.

6.2

BOKRIJK DOET AL VEEL OP HET VLAK VAN ICE. OM DIT ICE EN DE WERKING DAARROND MEER ZICHTBAARHEID TE GEVEN, WILLEN WE DIT SAMEN MET PARTNERS UITVER- GROTEN EN KRACH- TIGER ACTIVEREN.

Een mooi voorbeeld zijn de verhalen verbonden aan het leven van alledag in de periode 1958-'73, welke verhalen we over heel Vlaanderen verzamelen, en die we in 'De sixties' een-op-een delen met onze bezoekers.

ACTIE: De volgende jaren blijven we deze sixties-getuigenissen aanvullen, waar mogelijk met de verhalen van mensen die in die tijd en vaak ook nu nog tot de verbeelding spreken.

Een mooi voorbeeld van een duurzaam en publiek zichtbaar partnerschap op het vlak van ICE is het borgen van het historisch procedé voor het brouwen van diverse lokale, historische biersoorten i.s.m. Biergilde Demerdal. Bokrijk participeert daarnaast ook actief aan het ICE-trekkersnetwerk in Vlaanderen van het CAG, ETWIE, Het Firmament, LECA, Resonant, tapis plein en FARO.

ACTIE: In 2016 organiseert het CAG samen met én in Bokrijk de contactdag voor de erfgoedgemeenschap van landbouw, platteland en voeding, die in het teken zal staan van immaterieel cultureel erfgoed en collecties.

6.3

BOKRIJK IS SINDS 2010 DOOR UNESCO GEACCREDITEERD ALS EEN EXPERTISE- CENTRUM VOOR IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED (ICE).

Dit betreft een internationale erkenning voor advies en dienstverlening in de werking van de Unesco-conventie voor de borging van immaterieel cultureel erfgoed (2003). Bokrijk neemt in Vlaanderen een actieve rol op in het

kader van deze Unesco-conventie, zowel op het vlak van borging (bv. het ondersteunen van straattheater, vakmanschap, historisch bierbrouwen) als van expertisedeling (bv. deelname aan Expertencommissie ICE, binnen het ICE-trekkersnetwerk, Bokrijkdagen).

ACTIE: Een sterk voorbeeld van hoe het museum samen met tal van partners ICE actief deelt met het brede publiek zijn de Bokrijkdagen: negen zomerdagen waarbij we voluit inzetten op immaterieel cultureel erfgoed. Demonstreren, uitleg vragen en geven, en zelf mogen proberen, vormen het recept van deze succesformule. Met als lichtend voorbeeld het Smithsonian Folklife Festival.

BOKRIJK INVESTEERT VOLUIT IN ZIJN 100+ HISTORISCHE GEBOUWEN.

De historische gebouwen in de collectie van Bokrijk vormen de iconische ruggengraat van het museum. Bokrijk wil optimaal zorg dragen voor dit onroerend patrimonium, als rentmeester voor de toekomst.

7.1

PRIORITAIR: DUURZAME FYSIEKE BEWARING VAN ONS ONROEREND ERFGOED.

In 2013-2015 werkte Studio Roma in opdracht van Bokrijk en in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed een beleidsplan uit voor de noodzakelijke restauratie van alle onroerend erfgoed in het museum. Hiertoe brachten ze het hele gebouwenbestand in kaart met de te verwachten herstellings- of restauratiewerken, de timing en het budget waarbinnen deze gerealiseerd kunnen worden. Bokrijk wil via een meerjarige subsidieovereenkomst (2017-2021) met het Agentschap Onroerend Erfgoed de volgende jaren verhevigd kunnen inzetten op een

7.2

HERDENKING VAN DE INVULLING VAN DE HISTORISCHE HUIZEN.

Om de verhalen die de huizen in zich dragen reflexief, meerlagig en spannend te ontsluiten, zetten we in op een herdenking van de invulling van de huizen, zowel thematisch als scenografisch.

grondige, duurzame restauratie van alle historische gebouwen in het museum.

ACTIE: De provincie Limburg maakt 1,8 miljoen euro vrij als voorafname om enkele belangrijke gebouwen en daken in het museum versneld te restaureren, zoals de Kerk uit Erpekom en de windmolens uit Schulen en Mol-Millegem.

ACTIE: We hopen de uitvoering van de meerjarige restauraties op te starten in februari 2017 zodat tegen eind 2021 alle 100+ gebouwen gerestaureerd zijn.

ACTIE: We vinden het belangrijk om actief een beroep te blijven doen op de expertise van onze eigen restaurateurs: schrijnwerkers, lemers, strodekkers ... Die expertise-in-actie tonen aan en duiden voor onze bezoekers is een volgende stap waar we naartoe werken!

ACTIE: Een bijzonder voorbeeld dat in 2016-2017 concreet vorm zal krijgen, is de omgang met de site van de afgebrande hoeve uit Houthalen-Kwalaak in het museum. Hier combineren we de diverse inhoudelijke en grafische expertises binnen een stuurgroep met de grafische expertise van een toonaangevend bureau. De invulling overstijgt bovendien de site, in die zin dat we een cahier publiceren over de omgang met de site in een wisselwerking met een geëngageerde erfgoedgemeenschap.

7.3

'BOKRIJK BRANDMERKT'.

Met het project bokrijk brandmerkt (BKRK) zet Bokrijk de volgende jaren in het Kempisch deel van het museum i.s.m. curator Bart Lens en bureau Kossmann.dejong concrete stappen om het thema vakmanschap op een frisse, eigentijdse manier aan de bezoeker over te brengen, zowel in de historische huizen, als in de open ruimte. Dit gebeurt met een sterke, prikkelende beeldtaal en scenografie. Tegelijk markeren we voor de bezoeker welke nieuwe verhalen we hebben toegevoegd aan dit museumdeel.

7.4

BOKRIJK ONDER- ZOEKT NIEUWE GE- BRUIKSVORMEN VAN HET HISTORISCH PA- TRIMONIUM.

Ook dit is duurzaamheid. Nieuwe vormen van eigentijds (mede)gebruik kunnen zowel de publieke waardering voor dit erfgoed verhogen, als extra middelen helpen genereren om in het dagelijkse en toekomstige onderhoud van de gebouwen te voorzien.

ACTIE: Toonaangevende curatoren uit diverse disciplines, zowel gevestigde waarden als jonge wolven, brengen naast en in dialoog met het werk van Kossmann.dejong hun actuele herinterpretatie van een vakmanschap. Namen als Kobe Desramaults en Studio Job geven aan welk ambitieniveau Bokrijk daarbij nastreeft. De volgende maanden gaan we bovendien op zoek naar nieuwe vakcuratoren uit heel diverse disciplines voor een aantal vakmanschappen. Lees: witte raven, die in en buiten hun vakgebied het verschil maken door hun passie, hun expertise, maar ook door hun talent om nieuwe verbindingen te smeden tussen vandaag, gisteren en morgen. Mensen die buiten de lijntjes kijken én kleuren.

ACTIE: We bekijken hoe we de museale werking kunnen aanvullen en versterken door het échte leven binnen te brengen in de museale ruimte. Denk aan logeren in de historische huizen (studenten van Sint-Lucas Gent maakten al een schets) door toeristen of door een kunstenaar die een inspirerende werkplek zoekt. Of een atelier voor startende ondernemers in vakmanschap (een smid, een lederbewerker, een houtbewerker ...) die aan het werk zijn.

**BOKRIJK
DRAAGT VOLOP
ZORG VOOR ZIJN
NATUUR(LIJK
ERFGOED)**

Bokrijk is bijzonder doordat ook levend én natuurlijk erfgoed een intrinsiek onderdeel uitmaken van de collectie. We investeren voortaan in een meer coherente, geloofwaardige en aansprekende werking en communicatie hierrond.

8.1

BOKRIJK BLIJFT STERK INZETTEN OP HET LEVEND EN NATUURLIJK ERFGOED, ZOWEL NAAR OPTIMALISERING ALS NAAR ACTUALISERING.

Het museum kweekt en toont een aantal inheemse dierenrassen, uitgaande van hedendaagse normen en principes rond dierenwelzijn. Bokrijk cultiveert verder een kruidentuin, een ecologische tuin i.s.m. Velt, en begeleidt vrijwillige tuiniers die voor eigen gebruik historische groenten- en bloemenrassen kweken in 20+ moestuinen in het museum. Daarnaast investeren we, o.a. samen met de Nationale Boomgaardenstichting, in streekgebonden historische fruitrassen. Het akkerareaal van het museum omvat ten slotte teelten als haver, boekweit, rogge, hennep, aardappelen ... en toont de verschillende stadia van ontwikkeling, met elders in het museum een link naar

het gebruik en naar afgeleide producten. In dit geconstrueerde samenspel tussen architectuur, groen-erfgoed en dierlijk erfgoed biedt het museum de bezoeker een glimp van een gereconstrueerd landschap en meer bepaald de samenhang en wisselwerking tussen die elementen. Tegelijk zet het museum in op een actualisering van de omgang met dit erfgoed.

ACTIE: Waar anders dan in Bokrijk kun je op zo een korte afstand de kringloop van natuur tot afgewerkt product zien. Het kringloopidee ligt vanaf 2016 aan de basis van een zestal educatieve atelier+routes (leer, brood, honing, textiel, hout, aardewerk) waarbij jong en oud in het museum op zoek gaan naar de grondstoffen en het maakproces van basisproducten uit het dagelijks leven om vervolgens zelf de handen uit de mouwen te steken. Aan het einde neemt iedereen zijn eigen creatie mee naar huis.

8.2

BOKRIJK ZET EVENEMENTIEEL, PROJECT- EN PRODUCTMATIG IN OP EEN PRIKKELENDE, COHERENTE WERKING EN COMMUNICATIE ROND HET NATUURLIJK EN LEVEND ERFGOED.

Zo streven we ernaar in zoveel mogelijk facetten van de werking en bijuitbreiding in die van de concessiehouders een kringloop van bodem tot bord te realiseren.

ACTIE: Bokrijk start vanaf 2016 een eigen imkerij en zal in juni een eerste lading Bokrijkhoning op de markt brengen. In samenwerking met professionele imkers en de Limburgse Imkersbond worden er in Bokrijk bijenkasten geplaatst in verhouding tot het beschikbare planten- en bloemenareaal, rekening houdende met het geschatte aantal wilde bijen dat deze planten eveneens benut.

8.3

BOKRIJK ZET OOK IN OP EEN OPINIËRENDE ONGANG MET EN UITVERGROTING VAN ELEMENTEN UIT HET NATUURLIJK EN LEVEND ERFGOED.

ACTIE: Bokrijk wil samen met een aantal partners zoals FARO, het CAG en Dierenwelzijn een dierencharter opstellen over hoe we in deze 21e eeuw willen omgaan met dieren die geen nutsfunctie hebben. We passen dit charter toe, duiden het voor onze bezoekers en communiceren hierover.

Als museum willen we het debat over de omgang met dieren voor publieke recreatieve doeleinden stofferen en 'voeren'. Dit overstijgt de praktijk van het houden en goed zorgen voor (historische) dierenrassen.

Dit is voor Bokrijk niet meer dan natuurlijk (lees: vanzelfsprekend). Bokrijk trekt ook in de werking voluit de kaart van duurzame, natuur-, milieu-, mens- en diervriendelijke investeringen en praktijken. Dit geheel in lijn met de Duurzame Ontwikkelingsdoelen in de Agenda 2030 van de Verenigde Naties (VN).

BOKRIJK KIEST VOLUIT VOOR DUURZAAMHEID

9.1

BOKRIJK ZET IN OP EEN VISIEONTWIKKELINGSTRAJECT OP HET VLAK VAN DUURZAAMHEID.

Een duurzaamheidsscan van Bokrijk met aanbevelingen voor gefaseerde optimalisaties helpt de collectieve en individuele mindset aan te scherpen.

9.2

BOKRIJK WERKT ACTIEF MEE AAN HET CO₂-NEUTRALE LIMBURG.

Bokrijk is sinds enkele jaren de overtuigde eigenaar van een Groene Sleutel, een onderscheiding van de Bond Beter Leefmilieu en Toerisme Vlaanderen, om toeristische organisaties die zich inzetten voor het milieu in de kijker te plaatsen. Als Groene Sleutel-houder heeft Bokrijk een voorbeeldfunctie in de manier waarop het doorheen heel de werking en over de ganse site duurzaamheid als een sleutelbegrip hanteert en communiceert. We kunnen deze werking nog optimaliseren door bv. bij alle toekomstige projecten een

ACTIE: Naast eigen acties zoals elektrisch/hybride wagenpark voor eigen medewerkers en het faciliteren van bezoekers met een elektrisch voertuig, kijken we ernaar uit mee te werken aan projecten van derden rond bosbouw of passieve woningbouw.

duurzaamheidschecklist te hanteren, door de eigen medewerkers en onze bezoekers hiervoor te sensibiliseren.

ACTIE: Na de goedkeuring van een eigen bosbeheersplan en aanvullend landinrichtingsplan met het Agentschap Natuur en Bos (ANB) en het Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) zullen we dit in Bokrijk implementeren. Hiervoor gaan door Bokrijk en ANB tijdelijk aangestelde groenwerkers aan de slag.

ACTIE: Bokrijk staat op het punt een natuurinrichtingsplan rond de vijvers (westelijk vijvergebied binnen De Wijers) goed te keuren. ANB zal hierbij de natuurwaarden van de vijver herstellen en de landschappelijke meerwaarde vergroten. De eerste resultaten zullen pas zichtbaar zijn in 2019.

9.3

BOKRIJK WIL EEN OPINIËRENDE STEM WORDEN IN DE DISCUSSIES OVER MAATSCHAPPELIJK RELEVANTE DUURZAAMHEIDSTHEMA'S

als het gebruik van kunstmest, bodemerosie, de spanning tussen natuur en cultuur.

ACTIE: Niet enkel met woorden, maar ook in daden wil het museum op dit vlak het verschil maken. Zo gaan we voor ons toekomstig Bokrijk-brood enkel aan de slag met teelten die streekspecifiek zijn (lees: die goed gedijen op de bodems in de buurt) en gaan we op zoek naar lokale landbouwers en molenaars die hierin met ons willen meedenken.

10

Vanuit die positie kijken we naar de oorsprong en de evolutie en maken we assumpties over de toekomst.

BOKRIJK KIEST ERVOOR OM IN DE ONGANG MET HET ERF-GOED RADICAAL VANUIT HET HEDEN TE VERTREKKEN

10.1 HET MUSEUM VERTREKT IN ZIJN INHOUDELIJKE WERKING RADICAAL VAN HET NU.

Bokrijk belicht hedendaagse, actuele en tijdloze kwesties. Vanuit onze collecties en expertise bouwen we zo betekenisvolle verbindingen over

10.2 BKRK IS HET LOPENDE PROJECT OVER VAKMANSCHAP DAT HET DAGELIJKS LEVEN VAN VANDAAG AANGRIJPT OM HET LEVEN VAN VROEGER TE ACTUALISEREN EN TASTBAAR TE MAKEN VOOR BEZOEKERS VAN NU.

De volgende maanden en jaren injecteren we hedendaagse ingrepen in het Kempisch deel van het museum en dit zowel binnen als buiten de historische huizen. Dit gebeurt bewust

en weer tussen heden, verleden en toekomst.

ACTIE: Wat betekent een vak uitoefenen vandaag? Hoe kunnen we mensen van nu de instrumenten aanreiken om een eigen vakmanschap op te nemen en hier ook van te leven? We hopen in de toekomst via een incubator-project dat opereert vanuit het Kasteel in Bokrijk, onze eigen werking en collectie rond vakmanschappen voluit te linken aan het echte leven en de mensen van nu.

niet vrijblijvend, maar als inhoudelijk en vormelijk onderdeel van een nieuwe manier van denken en werken.

ACTIE: Een smaakmaker op korte termijn is de installatie waarmee het collectief TAAT de bezoeker uitnodigt om samen te bouwen in hout, net zoals huizen bouwen vroeger het werk van een gemeenschap was.

ACTIE: Met BKRK vertrekken we consequent vanuit het heden, onderzoeken welke oorsprong en evolutie aan vakmanschappen ten grondslag ligt en blikken vooruit naar de toekomst. Wat betekent bijvoorbeeld brood vandaag, gisteren en morgen – rekening houdende met de evolutie in technieken, voedingsindustrie, sociale relaties ... Daartoe werken we samen met vakcuratoren die al deze elementen absorberen en er vervolgens eigenzinnig mee aan de slag gaan, zeg gerust transformeren.

10.3 PROJECTEN EN EVENEMENTEN VERTREKKEN VAN WAT BEZOEKERS VANDAAG AAN- SPREEKT EN AANBE- LANGT EN HOE ZICH DAT VERHOUDT TOT HET VERLEDEN.

10.4 BOKRIJK ZET IN OP EEN HEDENDAAGSE BEELDTAAL IN ALLE FACETTEN VAN DE WERKING.

We vinden het onze taak om bezoekers handvaten aan te reiken die duidelijk maken dat hij of zij niet in een knus en idyllisch verleden rondwandelt. Een hulpmiddel daarbij zijn de visuele *clues* die een bezoeker meekrijgt. Dit moet radicaal eigentijds, coherent en kwalitatief. We streven naar eigentijdse vormelijke kwaliteit, uniformiteit en geloofwaardigheid in alle facetten van de werking: de horeca, kleding, bewegwijzering, informatieverstrekking, communicatie ... Doel is de aantrekkingskracht van het

We zoeken daarbij naar spannende combinaties.

ACTIE: We denken aan een visionair, trendsetzend winterfestival, vertrekkende van het samenspel tussen licht en donker voor jong en oud samen met partners uit de (wijde) omgeving. Een inspirerend voorbeeld is het Dark Mofo Festival in het Mona in Tasmanië.

geheel te versterken als hedendaagse totaalbeleving.

ACTIE: We zetten vanaf seizoen 2016 de eigentijdse beeldtaal die we in 2015 opstartten verder, gaande van de communicatie (nieuw logo, hedendaagse imagobeelden in de campagnes), de signalisatie (nieuwe plattegrond en strakke erfpanelen), medewerkerskledij (onderzoekend ontwerp in workshops o.l.v. Tim Van Steenberghe) tot en met het interieur van de historische huizen (2 nieuwe atelierschuren waar bezoekers zelf aan de slag kunnen gaan in workshops), een vernieuwde museumshop met eerlijke en duurzame producten, het eigen BKRK-label, en Bokrijk-producten van de hand van onze eigen ambachtslui en textiliennes.

VG 8537412

naam VERBEKE

voornaam Gaston

geslacht M

geboren 10 oktober 1940

te Houthalen

nationaliteit Belg

woonplaats Houthalen

beroep Arbeider

loon 8640 frank per maand (214 euro)

Verbeke

VG 8537412

Gaston groeit op in de cité Meulenberg in Houthalen-Oost. Thuis zijn ze met vijf, hij is de oudste. Zijn vader, Valère, is mijnwerker. Zijn moeder, Marie, is huisvrouw. Tot zijn vijftien jaar gaat hij naar school in de houten barakken van de mijn. Daarna werkt hij een jaar als kolenraper in de kolenwasserij. Als hij zeventien is, gaat hij aan de slag als koppel in de steenkoolmijn van Zwartberg. Zijn weekloon geeft hij thuis af. Op de jaarlijkse kermis leert hij Carien Vanoverdijk kennen. Ze trouwen in 1961 en trekken in bij zijn ouders. Een jaar later kopen ze een sociale woning in Houthalen. Ze krijgen drie kinderen: Eddy (1962), Marie-Rose (1965) en Greta (1967). Carien doet het huishouden en werkt als kuisvrouw, in het zwart. Begin 1966 gaat de mijn van Zwartberg dicht, Gaston staat op straat. Na een paar maanden vindt hij werk in de pas geopende autofabriek Ford-Genk.

BOKRIJK NEEMT DE MENS ALS MAAT DER DINGEN

Het museum met als focus 'het leven van alledag' kan maar bestaan voor, door en met mensen. Bokrijk wil een museum zijn met een breed en divers bereik. Een museum waar bezoekers hun persoonlijk verhaal kunnen toevoegen aan een grotere geschiedenis. Waar mensen uitgenodigd worden om bijvoorbeeld ook de belangrijke momenten in hun leven met het museum en andere bezoekers te delen.

11.1

NIET DE OBJECTEN OP ZICH STAAN CENTRAAL, WÉL DE OBJECTEN IN RELATIE TOT MENSEN.

We verzamelen niet om te verzamelen. Objecten in Bokrijk zijn altijd objecten in relatie tot de mensen die ze maken/gebruiken/koesteren (hebben gemaakt/gebruikt/gekoesterd). Bokrijk onderscheidt zich door die aandacht voor de culturele biografie en de sociale geschiedenis, de 'menselijkheid' en de immateriële lading van voorwerpen.

ACTIE: Elke nieuwe invulling van een van de historische gebouwen gaat gepaard met een onderzoek naar de huis- en bewonersgeschiedenis. Zo zal het historisch onderzoeksbureau

Geheugen Collectief vzw binnen het project BKRK niet minder dan 11 huizen volledig onderzoeken (2015-2018). We willen deze rapporten breed delen met een geïnteresseerde en betrokken erfgoedgemeenschap.

ACTIE: Niet minder dan 60 nieuwe erfpanelen bij de museumerven zijn in de maak en zullen tijdens seizoen 2016 paddestoelsgewijs verrijzen. Zij vertellen telkens een verhaal van mensen in relatie tot het gebouw en omgekeerd: van eigenaars, bewoners over gebruikers tot passanten. Het onroerend erfgoed komt zo tot spreken via de levens en de verhalen van zij die erbij betrokken waren. Opvallend: zelfs honderden jaren na datum, kunnen die nog even beklijvend zijn.

11.2

GEWILDE MEER- STEMMIGHEID.

Het museum is de plaats bij uitstek om verschillende stemmen en blikken op de geschiedenis en het leven van alledag een forum te geven, ter aanvulling op en soms in confrontatie met de grote verhalen die het museum zelf brengt. Dit doen we al op een aantal plekken en in een aantal aspecten van de werking, zoals in 'De sixties' en in De Schuur uit Oorderen. We streven ernaar dit in de toekomst mee te nemen in de nieuwe projecten die we opzetten.

11.3

BIJZONDERE AAN- DACHT VOOR BIJZONDERE DOELGROEPEN.

Als open huis, letterlijk en figuurlijk, vormt Bokrijk sinds jaar en dag een aangename en veilige plek voor tal van doelgroepen, ook de zogenaamde 'bijzondere doelgroepen'. Mensen met een fysieke beperking bijvoorbeeld. In samenwerking met deze doelgroep ontwikkelden we al een inhoudelijk pakket op maat. Ook de nieuwe manier van informatiedeling aan de huizen toetsten we af bij het Toegankelijkheidsbureau. Op het vlak

ACTIE: Een letterlijke waaier aan blikken op de geschiedenis vormen de bijna 60 illustraties die het museum in een nauwe samenwerking met PXL-MAD-School of Arts liet maken. Twaalf illustratoren, zowel bekende alumni van de school, docenten als jong aankomend talent, geven het kinderluik van de erfpanelen vorm en kleur, vaak met een knipoog naar vandaag en morgen. Zo investeren we als museum mee in de rijke beeldtraditie waar Vlaanderen om gekend is. Bovendien toont het bezoekers op een hele visuele manier welke verschillende visies en perspectieven op de werkelijkheid er denkbaar en verbeeldbaar zijn.

van een sterke museumwerking voor bijzondere doelgroepen stellen er zich nog heel wat mogelijkheden en uitdagingen. Daar gaan we de volgende jaren mee aan de slag.

ACTIE: In de aanloop naar het nieuwe museumbeleidsplan (2019-2023) leggen we ons oor te luisteren bij een aantal bijzondere doelgroepen met de vraag wat wij voor hen kunnen betekenen, hoe wij hun museumbezoek sterker kunnen maken, welke tools hen helpen om de verhalen van het museum mee te krijgen. Afhankelijk van de uitkomst van deze gesprekken stellen we hierop een gefaseerd antwoord voor in de museumplannen voor de volgende jaren.

12

Meer dan ooit willen we een museum zijn dat maatschappelijk relevante kwesties aanraakt, en dat zich op basis van expertise geloofwaardig, onderbouwd, met open vizier én prikkelend hieromtrent in het publieke debat mengt.

**VOOR BOKRIJK
IS MAATSCHAP-
PELIJKE RELE-
VANTIE EEN
BELANGRIJKE
DRIJFVEER**

12.1

BOKRIJK GAAT 'GLOKAAL' IN DE KEUZE VAN ZIJN MAATSCHAPPELIJKE THEMA'S.

Bokrijk wil bij uitstek 'glokaal' (lees: én lokaal én globaal) van betekenis zijn. Bokrijk is een plek van beleving, ontspanning én vormen van betekenisgeving die zich niet beperken tot 'het Vlaanderen van weleer'. Universeel herkenbare en eigentijdse thema's maken van Bokrijk voor bezoekers van ver en dichtbij een interessante plek. We zetten voortaan nog actiever in op het wederzijds versterken van de inhoudelijke en toeristisch-recreatieve Bokrijk-troeven, om zowel inwoners uit eigen land als van (ver) daarbuiten te laten kennismaken met het unieke én tegelijk universeel herkenbare verhaal van Bokrijk.

12.2

BOKRIJK GAAT MOEILIJKE THEMA'S NIET UIT DE WEG.

Bokrijk gaat voor tijdelijke tentoonstellingen, dynamische projecten en andere ingrepen die behalve de meer *safe stories* ook moeilijkere thema's aanraken. Telkens zoeken we hierbij de samenwerking op met partners die de specifieke expertise en ervaring hiervoor in huis hebben. Voorbeelden

ACTIE: Bokrijk gelooft in de kracht van het beeld om over culturen en interesses heen in een oogopslag inzichtelijk te maken wat ertoe doet. Krachtige foto's (bv. Filip Dujardin), installaties (bv. TAAT) en scenografie (Kossmann.dejong voor BKRK) vertalen beter dan 1.000 woorden welke thema's we willen aanboren en welke vragen we willen oproepen.

ACTIE: Bokrijk zet bovendien actief in op publieksbemiddeling en/of informatieoverdracht in een taal die herkenbaar is voor bezoekers, zodat de bezoeker ook effectief kan aanknopen bij de verhalen die het museum wil vertellen. In situ en via de website communiceren we waar mogelijk meertalig: Nederlands, Frans, Duits en Engels. Ons onthaalpersoneel en onze publieksbemiddelaars werven we op een vlotte meertaligheid.

zijn thema's zoals de evolutie van gedragsregels en etiquette, figuren in de marge, relaties tussen leeftijden ... Binnen de living history nemen we dit nu al op.

ACTIE: Bokrijk schuwt ook moeilijke onderwerpen niet. Waarom geen expo over 'de dorpsgek' of andere figuren 'in de marge', nog steeds een actueel thema. Hiervoor gaan we op zoek naar een of meer partners met de juiste expertise en/of collecties hierin.

12.3

DEBAT OVER DE COLLECTIE VAN HET LEVEN VAN ALLEDAG.

Bokrijk wil samen met andere, ook internationale, musea en organisaties het maatschappelijke debat over de collectie van het leven van alledag aanzwengelen. Wiens voorwerpen verzamelen we wel al of (nog) niet? Wiens verhalen vertellen we al en welke

verhalen vertellen we (nog niet)? Vinden alle groepen die in Vlaanderen wonen, hun verhalen terug in Bokrijk? Elders? Beide? Groepen kunnen etnisch van aard zijn, maar ook gebonden aan leeftijd, beroep, interesse, religie, gezondheid en meer.

ACTIE: Bokrijk neemt het initiatief om het debat aan te gaan samen met andere museale partners, en laat zich daarbij inspireren door best practices die tonen hoe het ook kan.

12.4

BOKRIJK OP DE TOERISTISCH-RECREATIEVE KAART.

Bokrijk zet voortaan nog actiever in op het wederzijds versterken van zijn toeristisch-recreatieve en inhoudelijke troeven. Met bijna 1 miljoen parkbezoekers (2015) biedt Bokrijk uitstraling voor de regio en vergroot het zijn maatschappelijke spin-off binnen de vrijetijdseconomie in Limburg. Bedoeling is om zowel inwoners uit eigen land als van (ver) daarbuiten te laten kennismaken met het unieke potentieel van Bokrijk. Het museum doet dit door wervende want herkenbare thema's en/of invalshoeken te activeren, zoals vakmanschap bij BKRK.

ACTIE: Enkele jaren geleden startten we de tradebewerking naar China en Japan. Met een internationaal project als 'De Wereld van Bruegel' op het programma (2019) willen we samen met Toerisme Vlaanderen, Toerisme Limburg en de hele toeristische sector ten volle communiceren in Nederland, Duitsland en Azië. De campagne hiervoor is alvast gestart op het Flanders Brussel Travel Forum in Gent (2016). We willen ook inhoudelijk samenwerken met andere Bruegel-projecten zoals die van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en Brussel, de Koninklijke Bibliotheek, het Kasteel van Gaasbeek ...

13

BOKRIJK WERKT VOOR ALLE PROJECTEN BINNEN EEN NETWERK VAN PARTNERS, OVER GRENZEN EN DISCIPLINES HEEN

Om onze ambities mee vorm te geven werken we maximaal samen met partners. Dit betekent dat we de eigen kennis en expertise verrijken met knowhow en expertise die zich buiten Bokrijk bevindt, bij heel diverse groepen van mogelijke betrokkenen en experts, naargelang van het project. Dit betekent eveneens dat Bokrijk de eigen expertise inbrengt in projecten van derden. En dat externe partners met hun expertise bepaalde onderdelen van gemeenschappelijke doelen mee kunnen realiseren.

13.1

EXPERTISE VAN BUITEN UIT BETREKKEN.

Bokrijk streeft ernaar de eigen expertise en de werking te verrijken met knowhow en expertise die zich buiten Bokrijk bevindt, bij heel diverse groepen van mogelijke betrokkenen, naargelang van het project: collega-musea, volkskundigen, etnologen en antropologen, sociologen, psychologen, historici en andere onderzoekers, auteurs, trendwatchers, eigenaars, architecten/landschapsdenkers, erfgoedgemeenschappen, beleidsmakers, het onderwijs, zorginstellingen, bedrijven,

professionals in het toerisme ... Samenwerking kan vele facetten van de werking betreffen. Kan structureel, projectmatig of evenementieel van aard zijn. Het is onze uitdrukkelijke bedoeling om de partnerships op de verschillende werkingsterreinen helder te krijgen. We zoeken daarbij telkens naar de juiste injecties van expertise en ervaring.

ACTIE: VDAB, Syntra, VELT, KMSKA, FARO, KHM Wenen, LECA, CAG, ETWIE, VLAS, Voka, Unizo, PXL-MAD-School of Arts, Flanders DC, tapis plein, Karrenmuseum ... zijn maar een greep van de organisaties wiens expertise mee onze werking voedt, aanvult en versterkt en vice versa.

13.2

BOKRIJK HANTEERT DE GEZONDE REFLEX OM BIJ ELK PROJECT NA TE GAAN MET WELKE PARTNERS ER MEER DAN INHOUD- DELIJK KAN WORDEN SAMENGEWERKT, LOKAAL, MAAR OOK IN VLAANDEREN EN INTERNATIONAAL.

Die samenwerking hoeft niet enkel in Bokrijk gestalte te krijgen, het kan ook erbuiten of virtueel. We sluiten daarbij niet uit dat partners elders met onze collectie aan de slag kunnen gaan, waarbij wij faciliterend optreden. Dan wel dat partners met een specifieke expertise een actieve rol opnemen in onze werking, binnen of buiten Bokrijk.

ACTIE: Bokrijk participeert in projecten en trajecten geïnitieerd door partners uit de omgeving, zoals Erfgenoten. Dit netwerk erfgoededucatie Limburg wil op een actieve manier kennis over erfgoededucatie creëren en delen om zo de competenties van erfgoededucatoren

te versterken. Het einddoel is een optimaal contact tussen het erfgoed en het publiek. Het netwerk is ontstaan op initiatief van het PCCE en groepeerd iedereen die met erfgoededucatie

(zowel in musea, monumenten als bezoekerscentra ...) begaan is en maakt de verbinding met andere netwerken op landelijke en internationale schaal.

13.3

OOK DE BOKRIJK- BEZOEKER ZIEN WE ALS EEN ACTIEF TE BETREKKEN EN BEVRAGEN EXPERT.

Hij/zij is immers een expert in ... Bokrijk bezoeken. Zijn/haar mening telt mee voor twee!

ACTIE: De dingen spreken niet uit zich, het is de mens die steeds als mediator optreedt in de waarneming en de interpretatie. Op welke spannende manieren kan een museum als Bokrijk hiermee omgaan (bv. 'internet

of things' versus '*wisdom of things', augmented reality ...*)? Hoe kan een film- of theatermaker spannend aan de slag gaan met de waarneming van de bezoekers om dit vervolgens in een eigen interpretatie terug te geven aan diezelfde bezoeker? Welke projecten zijn er als dusdanig denkbaar? Met die vragen gaan we aan de slag.

ACTIE: We realiseren deze ambitie zelf mee door bezoekers regelmatig te bevragen, door zelf snel te antwoorden op hun vragen of opmerkingen, door abonnees als echte vips in avant-première kennis te laten maken met onze nieuwigheden ...

**BOKRIJK WIL EEN
CRUCIALE SCHAKEL
ZIJN IN EEN LANDE-
LIJK KENNISKNOOP-
PUNT VOOR DE
CULTUUR VAN HET
DAGELIJKS LEVEN**

Bokrijk streeft naar de erkenning van een landelijk kenniscentrum rond de cultuur van het dagelijks leven in samenwerking met andere landelijke partners die hier nu al een rol in opnemen.

14.1

NAAR EEN VLAAMS SAMDOK?

Een inspirerend voorbeeld van hoe een samenwerking tussen musea op het vlak van collectie en thema's duurzaam vorm kan krijgen, is het Zweedse SAMDOK-model, dat centraal wordt aangestuurd vanuit het Nordiska Museet.

14.2

NAAR EEN GEZAMENLIJKE VISIE EN STRATEGIE?

Een overkoepelende, onderling afgestemde landelijke visie en aanpak van onder meer de collecties rond het leven van alledag (en hoe daarmee om te gaan) is er momenteel niet. Net in deze periode dreigen echter nogal wat collecties op dit vlak verloren of verspreid te raken. De problematiek is dwingend en dringend. Ze gaat iedereen aan die van oordeel is dat historisch bewustzijn belangrijk is en dat hier grote kansen liggen om een ruim publiek aan te spreken. Spannende voorbeelden van elders geven goesting om hier in Vlaanderen mee aan de slag te gaan en door te ontwikkelen. Het gaat op dit punt over meer dan een rationele

ACTIE: Bokrijk start gesprekken op met andere partners met een werking die raakt aan 'het leven van alledag'. Samen met hen wil Bokrijk specifiek op zoek gaan naar vormen van samenwerking tot zelfs structurele 'verbindingen' door bv. een gezamenlijk platform, een associatie, een netwerkorganisatie, een expertisecentrum op te richten.

oefening (Wie beheert wat? Wat beheert niemand?). Die oefening zegt tegelijk iets over ons en over voor wie wij als collectiebeherende erfgoedorganisaties van betekenis willen zijn. Dat maakt deze oefening tegelijk ook een verhaal over inclusiviteit, aanwezigheid en vertegenwoordiging.

ACTIE: In de gesprekken met een groep van partners streven we ernaar samen een landelijke visie en strategie uit te werken aangaande de collecties over het leven van alledag in Vlaanderen. Dit is een interessante en noodzakelijke, maar ook delicate oefening. Het is belangrijk om deze gesprekken zo inclusief mogelijk op te starten. Een belangrijke spelregel is dat iedereen aan tafel bereid is om buiten de lijnen te durven denken.

14.3

STRATEGIEËN EN METHODIEKEN OM EEN RUIM PUBLIEK ACTIEF BIJ ERFGOED TE BETREKKEN.

Het beoogde platform biedt kansen om strategieën en methodieken (verder) te ontwikkelen om een ruim 'publiek' actief bij het erfgoed van alledag te betrekken: als gebruikers, als bezoekers, en als partners. In dit opzicht willen we een dialoog op gang brengen tussen de mensen en de dingen. Een bewustwording over wat

erfgoed is en wat (nog) niet, over hoe elk van ons omgaat met de materiële cultuur van alledag. We zetten daarbij in op de actualisering van het historisch roerend erfgoed en de omgang ermee in musea en daarbuiten. Inspirerende buitenlandse voorbeelden, zoals van Den Gamle By in Denemarken, tonen daarbij de weg.

ACTIE: Het kennisplatform streeft ernaar om binnen het jaar een eerste collectieve actie gericht op de sector en het brede publiek te organiseren, gaande van een internationale studiedag (sector) tot bv. een bewustmakingsactie via social media (brede publiek).

**BOKRIJK IS
EEN ACTIEVE
KENNISPELER
IN HET
INTERNATIONALE
DOMEIN**

15

Bokrijk ambieert in een groeitraject een internationale rol op te nemen op het vlak van de cultuur van het dagelijks leven. Internationaal naar inhoud én vorm. Inhoudelijk willen we thema's programmeren die 'universeel' zijn en als dusdanig betekenis hebben voor mensen van hier én ginder. Vormelijk willen we blijven inzetten op spannende ontwikkelingen op het vlak van beeldtaal en scenografie.

15.1

DE VERHALEN DIE BOKRIJK BRENGT, DIENEN BETEKENIS-GEVEND EN RELEVANT TE ZIJN VAN POOL TOT POOL.

Toch zijn ze geënt in het hier en nu van Bokrijk, Genk-Hasselt, Limburg en Vlaanderen.

ACTIE: Een mooi voorbeeld is het verhaal van brood (bakken). Brood in al zijn vormen en smaken vormt in een

groot deel van de wereld immers het dagelijkse basisvoedsel. Vanaf 2017 zullen we samen met Kobe Desramaults het verhaal van brood vorm geven in en rond het museum. Met daarbij nauwe aandacht voor de kringloop van brood, de ondersteuning van streek specifieke gewassen en van lokale producenten. Maar ook een zoektocht naar dé oven, op het vlak van technologie, ecologie en vormgeving in een samenwerking met BC Architects. Daarnaast participeren we samen met ETWIE en andere partners in een project van het MOT naar het bouwen en actief gebruiken van bakovens vroeger en vandaag.

15.2

DE MANIER WAAROP BOKRIJK DIE VERHALEN BRENGT, IS HEDENDAAGS EN INTERNATIONAAL INSPIREREND.

Bokrijk streeft naar samenwerking met inspirerende partners en leveranciers om die doelstelling waar te maken. We vinden het daarnaast belangrijk niet zozeer trendvolgend te zijn en te imiteren wat elders te zien is, als wel te groeien in een eigen beeldtaal, waarbij het ambitieniveau hoog ligt.

ACTIE: Een concreet voorbeeld zijn de samenwerkingen binnen BKRK met curator Bart Lens, het bureau Kossman.dejong en specifieke curatoren als Studio Job en Kobe Desramaults.

ACTIE: Ook de nieuwe invulling van de site Houthalen-Kwalaak en in 2019 het project 'De Wereld van Bruegel' beloven beeldmatig en scenografisch eyecatchers te worden.

15.3

BOKRIJK WERKT SAMEN MET INTERNATIONALE PARTNERS, ZOWEL AAN HET DELEN VAN KENNIS ALS HET SAMEN BOUWEN AAN VISIE, PROJECTEN ...

ACTIE: Bokrijk maakt actief deel uit van een tijdelijk samenwerkingsverband rond Pieter Bruegel de Oude op initiatief van het Kunsthistorisches Museum Wenen (KHM) en het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten van

Antwerpen (KMSKA), i.s.m. het Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam en Queen's University (Kingston, Canada). Doel is in 2018 een gezamenlijke deeltentoonstelling te realiseren in het KHM in Wenen, waar zowel voorwerpen als expertise uit Bokrijk toe zullen bijdragen.

ACTIE: De ambitie is om (een deel van) deze tentoonstelling in 2019 in Bokrijk te tonen als onderdeel van het project 'De Wereld van Bruegel', een samenwerking met o.a. het KMSKA, KMSKB, FARO en het Kasteel van Gaasbeek, dat ingediend werd binnen de call 'Vlaamse Meesters' bij Toerisme Vlaanderen.

15.4

VISIEVORMING EN SAMENWERKING OP INTERNATIONAAL NIVEAU IS ZUURSTOF EN INSPIRATIE VOOR DE EIGEN, LOKAAL VERANKERDE WERKING.

Zuurstof die we overigens willen delen met partners en geïnteresseerden, zowel ad hoc als binnen projectwerking, via lezingen ...

ACTIE: 50 jaar geleden werd de Association of European Open-Air Museums (AEOM) boven het doopvont gehouden in Bokrijk. Zoveel jaar later wil Bokrijk nog een voortrekkersrol spelen binnen deze internationale museumsector. Een aankomend wapenfeit op dat vlak is de viering van 50 jaar AEOM in juni 2016 in Bokrijk. We ontvangen op 23 en 24 juni 2016 de

museumdirecteuren en -medewerkers van deze openluchtmusea in Europa en verder. Samen met hen en een aantal boeiende sprekers zullen we debatteren over de rol van openluchtmusea vandaag en morgen.

ACTIE: Het museum neemt in Vlaanderen een actieve rol op in het kader van de Unesco-conventie immaterieel cultureel erfgoed, zowel op het vlak van uitdieping en borging (bv. straattheater, vakmanschap, historisch bierbrouwen) als van expertisedeling (Expertencommissie ICE).

ACTIE: Bokrijk organiseert i.s.m. partners een internationale inspiratiedag als aftrap voor een visietraject rond de collecties van de cultuur van het dagelijks leven. Partners uit Denemarken, Oostenrijk, Duitsland, Zweden ... tonen hun recente best practices en delen hun successen en valkuilen.

Afkortingen en verklaringen

AEOM	Association of European Open-Air Museums
ANB	Agentschap Natuur en Bos
AOE	Agentschap Onroerend Erfgoed
BKRK	bokrijk brandmerkt
CAG	Centrum voor Agrarische Geschiedenis
ETWIE	Expertisecentrum voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed
FARO	Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed
Het Firmament	Expertisecentrum voor het cultureel erfgoed van de podiumkunsten
ICE	immaterieel cultureel erfgoed
ICOM	International Council of Museums
LECA	Landelijk Expertisecentrum voor de Cultuur van Alledag
KHM	Kunsthistorisches Museum Wien
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
Resonant	Centrum voor Muzikaal Erfgoed in Vlaanderen
Save Foundation	Safeguard for Agricultural Varieties in Europe
SLE	Stichting Levend Erfgoed
tapis plein	Landelijk expertisecentrum voor actieve cultureel-erfgoedparticipatie
Unesco	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VN	Verenigde Naties

Colofon

Een uitgave van: vzw Het Domein Bokrijk,
Bokrijklaan 1, 3600 Genk – www.bokrijk.be

VU: Liesbeth Kees, Bokrijklaan 1, 3600 Genk

Met dank aan de 471 collega's van Bokrijk die deze ambities mee helpen waarmaken op het terrein, aan de voorzitter en de raad van bestuur van de vzw Het Domein Bokrijk voor het vertrouwen, aan de vele partners met wie we samenwerken en aan alle bezoekers die Bokrijk in hun hart dragen.

Met welgemeende dank ook aan Patrick Allegaert (artistiek directeur Museum Dr. Guislain), Toon Berckmoes (Senior Consultant Erfgoed en Toerisme, IdeaConsult), Patrick De Rynck (erfgoedpublicist), Sophie Elpers (postdoc ethnologie, Meertens Instituut), Marc Jacobs (directeur FARO), Manfred Sellink (hoofddirecteur-hoofdconservator KMSKA) voor hun expertise en voor hun bereidwilligheid om met ons mee te denken.

Vormgeving: impulscommunicatie.be

© vzw Het Domein Bokrijk
D/2016/5857/2

Fotografie: p.12-13: Angeline van Gent / p. 20-21: Lars van Berg / p. 28-29: Jelle Vermeersch / p. 32-33: Filip Dujardin / p. 40-41: Pieter Van Stee / p. 48-49: Thomas Vanhaute / p. 52-53: Jaap Van Der Klomp / p. 60-61: Carla Kogelman

